

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strelnătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Din cauza sf. sârbători a „S. Proroc Ilie” Nrul procesim va apăre Marți în 22 Iuliu v.

Nr. 4130.

CONCURS.

Cu începutul anului scolariu 1891/92 sunt de a se conferi 16 stipendii (8 din fundațiunea Moga, 8 din fundațiunea Francisc Iosefină) pentru elevii din despărțământul pedagogic al seminariului arhidiecezan de aici, câte câte de 60 fl.

Concurenții au să și prezenteze suplicele la consistoriul arhidiecezan inclusiv până la 15 August a. c. st. v. instruite cu documentele următoare:

a) atestat dela oficiul parochial din comuna la care aparțin, despre aceea, că sunt români greco-orientali;

b) testimoniu scolastic despre progresul făcut în studii în anul din urmă;

c) atestat dela primăria comunală despre pozițiunea socială a părinților, și despre starea lor materială, și

d) eventual alte atestate recomandătoare.

Sibiu, din ședința senatului scolar, ținută la 11 Iuliu, 1891.

Consistoriul arhidiecezan.

Memorandum contra memorandum.

I.

Este preste puțină ca publicistica română să nu se ocupe cu cestiunile discutate în cele două memorande, cari au vădut lumina zilei în primăvara și în vara acestui an. Studenții români în un memorandum lucrat, după cum au știut ei să-l lucre, și după cum au creșut că e bine să-l lucre, au prezentat în fața lumii sôrtea românilor din Ungaria, și la acest memorandum au răspuns acum junimea dela școlele superioare din Ungaria.

Noi nu ne-am identificat cu memorandumul studenților români în cestiunea românilor din Ungaria, din contră am aflat în el unele părți de tot mance și unele cu tendență falsificate și prezentate lumii în o haină, care în loc de a recomanda pre români în fața Europei, îi compromite, și în loc de a provoca simpatii pentru sôrtea bisericilor române, trebuia să provôce tocmai contrariul.

Cu rezerva convenită am luat deci notiță despre memorandumul studenților români, și tot cu asemenea

rezervă trebuie să luăm act și despre contramemorandumul studenților ungari. Și dacă presa ungurească nu s'ar identifica pe deplin cu junimea ungurească, dacă ea în mod imparțial ar fi arătat cuprinsul memorandumului unguresc, lăsând responsabilitatea pentru cuprins și formă în sarcina aceloră, cari nominal și revindică paternitatea acestui copil slăbănog din naștere, noi încă am fi trecut preste el, fără a reflecta la esactitatea cuprinsului lui.

Am fi lăsat în competiția tinerilor să se capateze, respective se convingă ei pe Europa despre temeinicia cauzei, pe care o reprezintă.

Și noi ca simplii privitori, neangajați în nici o parte, puteam face cauzei comune mai bune servicii, ca cum face presa ungurească, care după cum am amintit, s'a identificat cu totul cu junimea răsboinică.

Astfelu stând lucrul, noi încă suntem împinși să eșim din rezerva de până acuma și să reflectăm la memorandumul tinerilor ungari, cele ce trebuie să fie reflectate.

În general lăsăm în sarcina părții active să răspundă la cele generale din contra-memorandumul tinerilor ungari.

Teoria despre proveniența ideii naționale, despre transplantarea ei la noi, și despre alimentarea ei în forma dacoromanismului pre noi acuma nu ne privește. La aceste teorii vor răspunde cei interesați.

Tot ei vor ști caracteriza de bună sémă emfaza din contra-memorandum, că junimea ungurească cunoșce perfect situațiunea specială a românilor din Transilvania și Ungaria.

De bună sémă vor răspunde tot cei din România, dacă vor crede, că trebuie să mai răspundă, la cele scrise în contra-memorandum cu privire la cultura, proveniența și esistența statului român, și acesta nu o vor face acuma pentru noi români din Ungaria, ci în interesul adevărului istoric o vor face pentru statul lor, care e prezentat în asemenea colori posomorite.

Nici la elogiurile făcute liberalismului și toleranței ungarilor în trecut nu vom răspunde noi, ci dacă vor crede, că e bine, vor răspunde cei ce au inițiat acest proces, care promite a deveni interesant. Și atunci de bună sémă vor resfoi prin istoria Transilvaniei, și vor arăta pe paginile ei sôrtea românilor până la anul 1848, cărora nu numai nu li era permisă speranța unei cultivări, dar nici îmbrăcăminte nu li era ertat să și o schimbe după plac, ca nu cumva se samene și ei cu ceilalți ômeni.

Nu vom lua noi parte ca combatanți nici la cestiunea de iridentă plantată după cum se afirmă

din România între români din Ungaria, nu la cestiunea cu teritoriul locuit de români. Asemenea rămânem în perfectă rezervă față cu cestiunea de tot delicată a eventualei rumpere a românilor din legătura statului unguresc, resp. din legătura monarhiei austro-ungare și incorporarea la statul român, cestiune sulevată și discutată cu vedită tendență în memorandumul studenților ungari.

Teoria autohtonismului și continuitatea românilor în Dacia traiană încă o lăsăm la aprețierea părților beligerante, asemenea și cestiunea de tot interesantă, că la marginea occidentului european, ungarilor și numai ei singuri au fost și sunt depositarii liberalismului.

Controversa, dacă ungarilor sau românilor sunt și au fost mai accesibili pentru cultura occidentală, și puternicul curent confesional, care se tradăza pretutindenea, unde obvine această cestiune, și acesta, ca cestiune generală o lăsăm la aprețierea celor interesați, cari de bună sémă vor ști apreția problematica politică a ungarilor cu primirea confesiunii romano-catolice, și cu reformațiunea, care ca cestiune per eminentiam de cultură, s'au oprit tocmai în mijlocul Ungariei, și români numai aceia au aflat intrare în sacul templu al culturai, cari prin trecerea la nație s'au lăpădat de întunerecul propriu numai bisericii orientale.

Aceste cestiuni generale sunt scrise la adresa părții actore din acest proces de natură eminentă politică după cum se exprimă memorandumul studenților ungari și noi le lăsăm neatînse, făcând și sémă cu ele cei interesați.

Noi provocați de presa ungurească vom reflecta la cele scrise față cu noi români din Ungaria încât privește prezentul, anume la aceea parte a memorandumului, care afirmă, că noi suntem egal tractați cu ungarilor în cele administrative, în cele ale justiției, egal tractați în școlă, și că dacă în privința acesteia există plângeri în memorandumul tinerilor români, plângerile aceste sunt neadevăruri.

Aici suntem interesați noi cesti dela presa română, mai mult provocarea și aspra apostrofare cade aici asupra capului nostru, cari și de și combatem ținuta presei unguresci, ținuta guvernului, ținuta parlamentului, ținuta societății unguresci în genere față cu noi români.

Aici suntem datori să reflectăm și noi, fără privire, dacă studenții români vor răspunde sau nu. Și aici noi conform programului nostru cu demnitate și rezoluțiune vom prezenta situațiunea în adevărata ei haină posomorită.

FOIȚA.

Iosif Heyderich

sau

Fidelitate germană

de Th. Körner, traducere de I. G. Oltean.

(Anecdotă adevărată, ca dramă în I act.)

(Începere.)

Scena VIII.

Cei dintâi; neguțatorul și chirurgul.

Neguț. Aici prietene! ajută, dacă mai poți ajuta. E un om de onor.

Chirurg. O știu de mai'nainte, vedând caputul. Dle locotenent?

Locot. Vreți să-mi ajutați?

Chirurg. Atât cât pot!

Corpor. Numai iute, numai iute, aici nu i timp de perdut!

Chirurg. Unde-i rana?

Locot. Aici!

Chirurg. Ați perdut mult sânge?

Locot. De asta nu pot dice nimic, deore-ce acum înainte cu o ôră mi-am venit în ori! — (chirurgul ingenunche înaintea lui și i cercetă rana.)

Corpor. (cătră neguțator:) Dle, ce socoli? Face el o față indoelnică? Va fi scăpat locotenentul meu?

Neguț. Nădăjduesc! — mi se pare, că chirurgul nu-i îngrijat; fără de aceea tinărul e dibaciu în meseria sa, și de sigur va încerca tôte, ca să scape pe bravul oficer!

Corpor. De ce nu pot face și eu, — Dșeule, să me pricep și eu, — cum m'aș bucura? — Dle, intrăb'ă totuși, ce gândesce, dacă crede...

Neguț. (cătră chirurg) Ei?

Chirurg. În adevăr e pericol, dar probabil, că va scăpa. Cred, că ve pot asigura, că dl locotent scapă.

Corpor. Victoriă! locotenentul meu scapă. Iubite doctore e adevărat? Victoriă, victoriă! Acum îți mulțămesc Ție mare Dșeule, că mi ai păstrat puțină putere până acum. Acum me pot sfârși. Locotentul meu tot a scăpat! Victoriă, el scapă!

Locot. Suflet bun și sincer!

Chirurg. (cătră neguț:) Alergă acum amice și gătesce pe sama dlui locotenent o chiliuță cu un pat bun, apoi îl vom duce sus în odae, mâncarea bună, îngrijirea bună, și buna natură (fire) de sigur își vor arăta efectul.

Neguț. (intră în casă: Alerg!

Locot. Dle doctor, cercetăză înainte de tôte pe bravul meu corporal. El are la braț o rană

și a primit'o pentru mine. Lăgă-i-o cum se pôte mai bine!

Corpor. Mai întâi pe dta dle locotenent!

Locot. Cât ce me voi afla în casă, mai curând nu.

Chirurg. Să ved numai dle corporal!

Corpor. Nu-i nimic! (Chirurgul cercetăză) rana.

Locot. Ei?

Chirurg. Rana e însemnată!

Corpor. Dômne feresce! (incet) tăcere!

Chirurg. Periculôsă!

Corpor. Tăcere, numai taci!

Chirurg. Pulsul v'a slăbit tare!

Locot. Dșeule, bătrânul soldat, în ferbințela și aruncarea lui în Serevia.

Corpor. (cătră chir.) La naiba! dar tăceți!

Chirurg. Nu dle, aci e mult în joc. Fă-mi

cât vei vrea. Vitalitatea dtale e sdruncinată.

Locot. Și tot numai pentru mine!

Corpor. Fi-ți fără grige, eu am o fire tare.

Locot. Dșeul ceriurilor! Heyderich, tu pălesci

Heyderich!

Chirurg. Il apucă ametețela!

Corpor. Inchipuire! încă stau, țapên pe picioare!

Chirurg. Dar tremurați — ședeți!

Locot. Iosife! ce ți-e?

Corpor. Cred că'n curând voi scapă!

Locot. Dômne! — Cum o înțelegi?

Chirurg. Me tem, ..

Revista politică.

Ședințele din urmă ale dietei magiare erau și au fost de tot furtunoase. Stînga extremă, care se părea ca a abandonat obstructionismul, pășese tot pe această cale.

Foile opoziției moderate impută premierului Szapáry, că nu are mai multă energie și mai mult tact. Ministrul este decis câte odată a amâna discușiunea, altă dată însă voese să susțină și mai de parte lupta contra atacurilor din opozițiune.

O grea încercare mai așteptă pe guvern cu cestiunea provocării la duel a deputatului Ugron. Dacă ministrul președinte răspundea imediat la interpelețiune cu privire la scandalul din Fiume, pôte că lucrurile s'ar fi aplanat ușor. Deputatul Beóthy a slevat această cestiune din nou, ea va trece prin comisiunea de imunitate și apoi se va deschide érași o discușiune, care pôte avé rele urmări pentru guvern. —

Escadra franceză a sosit la Kronstadt; ea a fost primită cu entuziasm, 12 corábii de réssel și 4 torpilóre rusesci erau postate în rađa cea mare, 4 corábii de réssel în rađa cea mică pentru a primí escrada. Tóte corábiiile și orașul întreg au fost împodobite.

La 25 Iuliu, prând de gală la țar în onórea ofițerilor escadrei franceze, la 29 prând la marele duce Alecsiu. Consiliul municipal a organizat un raut (adunare numerosă de persóne însemnate) și va remite fie-cărui bastiment frances ca amintire o cupă de argint cu dedicație.

Se anunță din Paris, că dl Carnot a dat ordinul să se restituéscă rușilor două drapele religioase, luate din biserica Eupatoria în timpul résselului din Crimea și păstrate de atunci la Notre-Dame; arhiepiscopul Parisului a consimțit la această restituire.

„Diarul St. Petersburg,” salută cordialmente sosirea flotei franceze; el dîce, că Rusia și Francia sunt unite printr'o alianță naturală; Rusia nu se teme de nimeni. „Novoie Vremia” dîce, că întrunirea celor două flote în marea finlandei represintă într'un mod împunător politica franco-ruséscă.

Celelalte diare salută escadra franceză și dîc, că visita la Kronstadt probézá relațiunile amicale ale Franciei cu Rusia.

Cu ocasiunea prândului țarul a toastat pentru Carnot și Francia, ér conducătoriul escadrei pentru marina Rusia. —

Cu privire la vestile, cari continuă a circula despre proiectatele întălniri de monarhi și ministri, foile din Budapesta au primit dela Berlin informațiuni, ce credem că merită a fi reproduse.

Vremurile liniștite de vară cu obicinuitele conjecturi hazardate și cu balónele de încercare slobozite cu prudență, au produs și povestea despre o mare întălnire diplomatică proiectată la Londra. Ar fi vorba după această veste, care publicată întâiu de nisce diare italiene, a fost reprodusă de multe altele, ar fi vorba de o întălnire a ministrilor de esterne ai țerilor, cari formézá alianța întreită, cu marchizul Salisbury.

Dar nu există nici un motiv, care ar puté îndemna pe d-nii de Caprivi, contele Kálnoky și marchiz di Rudini să facă de odată, împreună, o călătorie preste canal; și de sigur nici unul din ei nu se gândéscă să dea nascere, într'un astfel de chip, falsei păreri, că punctul de greutate al politicei alianței întreite ar zăcea în Londra.

Corpor. Să spun verde, dór nu voiu minți în césul din urmă? Așa mi s'ntunecă înaintea ochilor, cred, că peste asta am trecut curénd.

Locot. Heyderich!

Chirur. Am presimțit'o, bétránul corporal, sfortărea cea uriașă, recirea momentană, rana, perderea sângelui!..

Locot. Scăpați l, Die doctor, scăpați'l!

Chirur. Cred că e înzădar! Morméntul pre tinde o datorie deja espirată de mult!

Locot. El a fost un soldat atât de brav, și să móră în un mod atât de miserabil, ér nu în o luptă glorioasă lângă stégul seu!

Corpor. Cu glorie! dle locotenent, nu mortocmai lângă stégul meu, dar totuși pentru stégul meu mor, deóre ce păstrez pentru împératul meu un oficer curajos, și de asta sunt mai mândru, decât dacă-și fi scăpat însingniul militar. Stéguri să mai pot țese și auri, dar un astfel de erou, ca locotenentul meu nu affi ori curénd.

Chirur. Simți în piept o mahnire?

Corpor. Mai că-mi sdobesce inima!

Chirur. Gândéscă-te la Dđeu!

Corpor. Cu Mântuitorul încă ađi de cu vreme n'am împăcét. Mai am să-mi iau numai rémas bun dela locotenentul meu.

Locot. Iosife! Iosife! tu mori pen-tru mine.

Corpor. Ochi-mi slăbesc! Unde ve e mâna? Mâna d-stre dle locotenent! — Dă-mi-o pentru cea

Este vorba deocamdată numai de întălnirea cancelarului german cu ministrul de esterne al Austro-Ungariei, cu ocasiunea întălnirii monarhilor la manevrele de tómnă.

Dar, acest eveniment, cu care lumea e deja de mult obicinuită căci s'a întéplat de repeți ori spre folosul și bucuria popórelor aliate, nu ar avé nevoie de nici un comentat deosebit.

În acest an, Ronsdorf — (cunoscut loc de întălnire al monarhilor austriac și german) — va fi în pădurile Austriei de jos, indiferent, ce nume va purta locul întălnirii în geografie.

D. de Caprivi a și renunțat pentru vara această la ori ce concediu și trăesce, cu o stăruință, pe care i o recunosc și prietini și dușmanii și pentru care îl stimézá personal tótă lumea, trăesce întocmai după divisa predecesorului său: *in serviendo patriae consumor* (me consum servind patriei).

Foile au vorbit și despre o proiectată vizittă a țarului la Berlin. Ba o corespondență ruséscă apărută la Paris vorbesce despre un astfel de proiect, ca despreceva sigur.

În cercurile oficiale și ale curții din Berlin însă se scie despre un astfel de proiect al împératului Alecsandru tot atât de puțin astăzi ca și cu septémâni în urmă. Nu există nici o foie serioasă în Berlin, care, să se lase măcar în discuție asupra gradului de probabilitate al unei astfel de visite; cu atât mai puțin se grăbiau cei din capitala Germaniei să fie, ca cei din Paris gata și cu concluzii politice asupra unui fapt, el în sine chiar fôrte nesigur.

Dar chiar dacă s'ar întámpla acest eveniment, ceea ce în definitiv nu e cu neputință, grupările puterilor europene sunt atât de sciute și relațiunile dintre dênsele atât de limpeși încât de sigur o visită făcută de țar împératului Germaniei n'ar putea fi altceva, decât o dovadă îmbucurătoare, la tot cazul de menținerea relațiilor personale pretinesti între cei doi monarhi.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

Poiana, în 12 Iuliu 1891. Dle redactor! Locuitorii comunei nóstre, situată la pólele munților, cari ne despart de România, în cea mai mare parte economi de oi, au pe lângă iernile cele grele și pe lângă contribuțiunile cele mari, adeseori să mai suferă și o mulțime de neajunsuri ba de multe ori chiar și maltratări din partea organelor postate la graniță.

Nu voiesc să me estind prea departe întru a arăta acelea neajunsuri, pe cari locuitorii acestei comune au să întimpine, ci voesc numai să le arét onoratului public o faptă sêvêșită chiar din partea acolora, cari sunt mai întâiu chemați a griji de siguranța publică.

În depărtare de cinci óre de Poiana se affă pasul Duș, unde se affă și un post de gendarmi. În 4 v. l. c. a fost luat de aici locuitorii Costandin Marcu de doi gendarmi din casa lui proprie. Pentru ce? el însuși nu sciea și nici gendarmii n'au voit să-i spue. În loc să fi fost dus la Mercurea, care este în depărtare de două óre de Poiana și unde se affă judecătoria cercuală, sus numitul Constantin Marcu a fost escortat la Duș.

Aici avu să o pățéscă sêrmanul om și anume: aici fu legat ghem și pus într'o odaie și atâta fu bătut de conducătoriul postului de gendarmi, încât

din urmă óra. — Așa! — Rémâneși cu bine! N'am lipsă de un testament, copii n'am, n'am nimic afară de orologiu; dle locotenent primiți'l spre aducerea aminte dela un flăcău bétrán și de omenie, care va fost credincios până la mórte!

Locot. Trébuie se fiu scăpat pe acest preț?

Corpor. Și dacă veți sosi în patrie, spuneți ortacilor mei, că nam fost un deserteur, că am fost și am rémas un bun austriac păuă în mormént, și am servit brav pe împératul meu, și că am murit ca om cinstit.

Locot. Vei fi viu în memoria celor buni!

Corpor. Dle doctor' promite-mi încodat, că vei scăpa pe locotenentul meu.

Chirur. Cu ajutorul lui Dđeu nu me îndoiesc de reînsănătoșarea lui.

Corpor. Ei! atunci bétránilor ochi împăenginiți ve Victoriei! am scăpat pe locotenentul meu? (móre).

Locot. Pentru numele lui Dđeu, el cade grămadă!

Chirur. Spre a nu se mai scula niciodată!

Locot. A réposat?

Chirur. Viața i-s'a sfârșit!

Locot. Lasă-me lângă el! Cuprins de durere și entuziasm ingenunchiu aici înaintea ta, mortul și credinciosul meu amic. Patrie privesce! Astfel de inimi bat în pieptul fiilor tîi, la sórele teu ajung astfel de fapte la maturitate.

Patrie, tu poți fi mândră (cortina cade.)

dela un timp bietul om își perdu și consciința de sine.

În decursul maltratării sus amintitul conducători, perđéndu-și paciența de a mai da și ca să nu se îngrozéscă și el de aceea ce a comis, se duse de trei ori la cărcimă și apoi din nou își începu opera, vóind astfel să siléscă pe bietul om, să măruriséscă, că el ar fi furat nesce cai perduți dintr'un munte. Teméndu-se conducătoriul postului, ca nu cumva victima lui să móră în urma perderei de sânga cei dase pe gură și pe nas, l'au transportat la un isvor în apropiere, unde a fost ținut mai multe óre sub un șipot și spălat de sânga, ba chiar și cămașa i-au spălat-o dnul Fúhrer, ca să nu se mai cunóscă urmele de sânga. A două dî au fost escortat de doi gendarmi nu cătră Mercurea la judecătoria cercuală, ci pe munte, unde în decurs de 4 zile a fost lecut tot cu apă rece de gendarmi, ca să dispară urmele maltratării și fu silit se bea vinars și în urma urmelor fu lăsat în vérful muntelui, de unde bietul om abia putu veni până acasă pe trup încă cu stergariul, cu care i se puse apă. Pe trupul lui nu este loc cât să pui palma ca să nu fie negru ca cărbunele și pelea îi esté în mai multe locuri crepată.

Ajuns acasă bietul om a făcut arătare la locurile competente despre cele întéplate cu dênsul.

Ce satisfacție va căpăta vom vedea, însă betul om este pentru întréga lui viață așa dîcénd nefericit în urma maltratării suferite pe nedrept.

Ar.

Cronică.

Rășinari, 1/13 Iuliu, 2891.

Parastas. — Esamene. — Omor. — Comisiuni. — Timpul și preumblările. — Băi. — D'ale mănecării și altele.

Ușile scólelor s'au închis, și învățatorii și elevii au început a resuffa mai ușor după munca lor de 10 luni. — Așa și cetățénel, care 10 luni a stat închis între ziduri și a fost silit să inghită aerul cel greu de prin oraș, se pregătesce să iasă cu ai sei la aer curat.

Ferice cine în acest timp nu e silit de morb să plece la cutare sau cutare baie, și-și pôte alege locul de recreațiune după plac. Adecă numai în parte după plac, căci și în acest caz sunt nenumérate motivele, care te îndemná, ba te și siléscă unori să preferi cutare sau cutare loc.

În comuna această încă s'a obicinuit să vină câteva familii române ca să petrécă vara aci. Nu e rea ideea, și s'ar putea face aci în tómnă unele îmbunătățiri, cari sigur ar atrage mai mulți óspeți pentru vară, și astfel ar căștiga comuna, atât materialmente cât și din alte puncte de vedere. Dar despre acestea mai la vale. Voiu descrie mai întâiu momentele mai însemnate din ultimele septemâni.

În prima linie stă parastasul întru memoria marelui arhieru Andreiu sêvêșit cu pompa cuvenită la 16 Iuniu a. c. în biserica cea frumoasă de aici. Mult a contribuit la înălțarea sêrbătórei și corul seminarial, care sub conducerea dirigentului G. Dima a executat cântările liturgice cu cunoscută acurateță. După parastas a fost prând comun în șura frumos decorată cu verdéță, unde locuesce preste vară dl asesor cons. Mateiu Voileanu. La acesta a luat parte afară de coriști și primariul comunei președintele comitetului parochial și directorul scólei de aici. Pela órele 5 d. a. a fost o producțiune musicală, dată de tinerii coriști în edificiul scólei, la care au luat parte un frumos număr de ascultători. Toți numerii esecutați au fost viu aplaudați. După cântare au fost invitați óspeții din partea fruntașilor la o cină comună și așa au mers cu toții în o sală a scólei, unde îi accepta o masă lungă și bogată. Între cântece și toast trecú între timp și la 9 óre se adunară cu toții érá la cuartirul general la dl M. V. de unde plecară cătră Sibiu.

Esamenele anuale, cari s'au ținut aici în 23 și 24 Iuniu a. c. sub conducerea M. O. D. protopop I. Papiu și la carea ne-a onorat în prezența sa dl inspector reg. de scóle E. v. Trauschenfels, au avut un succes mulțamitoriu. Publicul a dovedit interes viu pentru acestea, luând parte în număr frumos.

Dela esamene, dela scóla, care răspândesce lumină în păturile societății, ajung la un fapt, care fuge de lumină, și care a putut fi comis numai de nisce ómeni brutali, fără inimă și fără D-đeu. E vorba despre omorul cel crâncen, ce s'a sâvêșit aici în comună în nóptea spre sf. Petru și Pavel. Două femei tinere, cărciumăreșa Dobra Ciorănel și servitórea ei au cădút pradă acestei crime îngrozitóre. Ele dormiau afară pe ambit (galerie) și acolo le-au găsit ómenii în diminéța următoare fără suflare.

Până acuma încă nu s'a affat în afară, dacă s'a dat de vr'o urmă, care să dea ucigașii pe mâna justiției.

De câteva timp sunt aci tot comisiuni. Mai întâiu s'a adus comisiune chemată de nisce ómeni răutăcioși, cari voiau cu tot prețul, să pună în spa-

tele unui învățătoriu mórtea unei eleve a sa. A urmat eshumarea, s'a făcut cercetare medicală și s'a constatat, că copila a răposat în urma unui morb de plumăni, care sigur n'a provenit din cauză, că învățătorul ar fi bătut o cu linia preste cap. Nevinovăția a triumfat și ura și invidia au rămas de pagubă. . . E trist, că astfel de lucruri se pot întâmpla între oameni, cari se țin de inteligență, prin purtarea lor însă dovedesc contrariul.

A doua comisiune a fost scóă la fața locului pentru omorul, de care am pomenit, érá a treia din partea preotului unit de aceea, care nu suferă ca grilagiul, care se face acum în jurul biserice și a cîntirului să închidă și o parte a locului dinaintea casei sale, și nu cugetă, că comuna a suferit, ca el să își facă casă cu ferestrii și ușa către cîntir.

După-cum sunt informată, preotul din cestiune și-a revocat în fața comisiunii acusa, și astfel lucrul început, se va face după-cum a fost plănit.

Acestea ar fi pe scurt lucrurile mai însemnate întâmplăte în săptămânile trecute. De altmintealea timpul pentru cei ce au venit să facă și băi reci, nu prea este favorabil.

Dară pentru aceea sunt în apropiere locuri frumoase de preumblare. Este pădure tineră de mestécán plantată pe o cóstă, de unde ai o priveliște foarte frumoasă preste întréga comună. Ar fi de dorit, ca toate cóstele de pe aici să se planteze cu arbori, cari cresc înté și dau umbră mare și astfel în câți va ani Rășinariul ar deveni un loc plăcut de recreațiune al orașenilor. Ar mai fi de dorit, ca cel puțin odată pe săptămână să se taie carne de vită și de vițel, căci după a mea părere acesta s'ar renta. Este atăta inteligență, și ómeni avuți aici, încât cred că tot deuna s'ar trece un mare cuant de carne. Acesta ar fi un mare avantaj, și ar contribui mult la atragerea óspeților. Căci e un lucru foarte uricios, și împreunat cu cheltuélă, să și aducă omul tóte ale máncaiei tot dela Sibiiu.

Aci afară de óuē, lapte, brânză, și ceva zarzavat, nu se mai află aproape nimic. Ba se tăia până acuma carne de miel, și acum s'a început cea de óie, dar apoi cu acestea am și isprăvit lista.

Altcum în Rășinariu află omul multe particularități, pe cari numai aici le póte afla. Sunt în această comună nume pentru bărbați și pentru femei, pe cari numai aici le află. Așa tot al doilea om e Bucur, Coman, Șerban și Aleman, tot a doua femeie e Opréna, Ișa, Stana, Paraschiva, Dobra și Sora.

Însé nu acesta e ce e mai caracteristic, ci împrejurarea, că aceste nume atât de iubite, atât de adorate în Rășinariu numai până atunci sunt bune, până când persóna, căreia s'a dat numele nu pășese preste pragul scólelor din Sibiiu. În momentul când o face acesta, îndată în Rășinariu din Bucur se face Ilariu, din Coman se face Coloman, din Șerban, Servian, și din Aleman tocmai Emilian.

Mai delicat e însă lucrul la femei, căci din Opreana se face Ottilia, din Ișa „Isabella“ din Stana „Constanța“, din Paraschiva „Amelia“ și din Sora „Sabina“.

Cu acestea închei cronică mea, și de se va mai întâmpla ceva de interes pe aici, cu plăcere voi lua éráși condeiul în mână.

Préğătiri pentru adunarea generală a „Asociațiunii transilvane“

Încunoscintare.

Toți acei p. t. domni, cari doresc a participa la ședințele adunării generale ale „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, ce se vor ține aici în Hațeg la 16 August st. n. a. c. și zilele următoare, și cari voesc a avé cuartire ori a face excursiune la locurile istorice Densuş-Grădişce, sau la băile de carbuni din munții Petroșenilor, — sunt încunoscintăți să binevoiască a se insinua în scris cel mult până în 10 August st. n. la dl Ion Muntean, ca astfel să se pótă lua dispozițiunile de lipsă atât pentru cuartire, cât și pentru trăsuri.

Hațeg, în 15 Iuliu, 1891.

Comitetul arangiator.

Avis.

În urmarea „Apelului“ nostru adresat publicului român din comitatul Huniadoréi și publicat prin diaristică, au încurs și încurg pentru expozițiune în tótă ziua, tot felul de țesături și articli de industriă de casă în așa măsură, încât cel puțin 10 zile se recer numai pentru arangiare; drept aceea se aduce la cunoscintă doritorilor de a și espune articlii lor, că: *terminul primirii articliilor se prelungește dela 25 Iuliu până la 31 Iuliu st. n.*, deci să se grăbescă cu espedarea lor, căci cei sosiți mai târziu nu se vor mai primi.

Hațeg, 25 Iuliu, 1891.

Comitetul arangiator.

Învitare.

La concertul, ce se va da în 16 August n. c. în sala otelului „Melul de aur“ din Hațeg în favorul „Asociațiunii transilvane.“

Programul:

1. „Eată ziua triumfală“ cor de W. Humpel.
1. „Erinnerung an den Gletschergarten in Luzern“ piano pentru patru mâni de Keler Béla.
3. „La straniera“ pentru vioră și pian de Charles Danela.
4. „Te iubesc nu me uita“, solo pentru o voce cu acomp. de pian de G. D. Cavadia.
5. a) „Inimă de român“ cor de C. Porumbescu.
- b) „O bruma a dat“ cor de C. Porumbescu.
6. „Mozaic național“ pentru vioră și pian de A. Kneisel.
7. „Concert G-Moll“ pentru pian solo de Mendelssohn.
- 8 Symphonie concert: Trio pentru 2 vioare și acomp. de pian de Charles Danela.
9. „Dorule o dorule“ cor cu acomp. de pian de I. Murășianu.

Inceputul la 8 óre sara.

Prețul intrării de fiecare persónă 1 fl., Biletele de intrare se vënd în prăvăliile lui B. Popovici și sara la cassă.

Hațeg, 25 Iuliu, 1891.

Reuniunea română de cântări din Hațeg.

Învitare.

La balul ce se va arangia la Hațeg în 17 August n. c. în favorul „Asociațiunii transilvane“. Prețul intrării: de persónă 1 fl., de familie 2 fl.

Hațeg, în 22 Iuliu, 1891.

Comitetul arangiator.

Relațiunea între scóla poporală, familie, biserică și stat.

Macsima ce adeseori se rostescă că: „dați-mi scóla și voi reforma lumea“ este și póte să exprime un adevér numai atunci, când relațiunea între scóla și alți factori tot atât de însemnați precum e familia, biserica și statul este normală, adecă când scóla și pune de problemă a sa: întregirea și desvoltarea educațiunii de familie, și pre acesta basă și continuă activitatea sa.

Îndată-ce însă scóla vine în conflict cu familia, eventual cu biserica ori statul, rezultatele educațiunii față de noua generațiune sunt foarte problematice. Progresul stagnează. Desvoltarea morală și intelectuală póte să ia o direcțiune greșită. Niciodată nu s'a arătat mai vedit ca tocmai acum în secolul nostru, că scóla fără cooperarea familiei și a biserice, și încâtva fără ajutorul statului nu-și póte plini chemarea sa. Să luăm câteva exemple, cari sunt la ordinea zilei.

În Macedonia, unde scóla panelenică seclii a lucrat pentru desnaționalizarea românilor, îndată-ce acesta s'a lovit de simțul național redescoperit în familiile române, ea a devenit imposibilă și a trebuit să facă loc scólei române, carea lucră în armonie cu familia, și nisuesce a continua educațiunea mai departe pre bazele date din familiă. Puterea familiei s'a manifestat cu atăta vigóre, încât biserica greacă sub a cărui scut a lucrat scóla greacă populară, a trebuit să rămână învinsă în luptă.

Chiar state încă a trebuit să facă amare experiențe, că scólele întemeiate de el, bunăoră cum sunt scólele comunale și de stat populare la noi, cari fie din prea mare zel, fiind din un plan puțin cugetat îndată-ce, ele nu au mai ținut cont de pretensiunile familiei române, de pretensiunile poporului român, au produs rezultate chiar contrare dela ceace se intenționa; érá încât pentru progres, el stagnează. Conflictul se ivesce adeseori, și cu cât el e mai violent, cu atât mai mult se vădesce, că puterea familiei în educațiune este un factor de prima ordine, și că scóla poporală fără sprigini ei trage de mórte.

Precând dară de o parte trebuie recunoscută puterea și influința familiei, pre atunci nu trebuie să perdem din vedere rolul scólei în ce privesce cu deosebire instrucțiunea, pe carea familiei nu o pot da pruncilor, ci sunt avizate la educatori de profesiune, cari anume s'au préğătit.

De aci Curtmann numesc scólele un product necesariu și un vehicul articele al culturai ce și de și progresază. Și până când scólele dispun de învățători bravi, cu frica lui Dumnezeu, până atunci nu avem a ne teme de influențe rele pentru scóle.

Încât însă se aplică ca învățători ómeni de un caracter dubiu, rezultatul unei culturai formali încă e dubiu. Cultura morală și intelectuală nu va fi posibilă.

Aceste premiișând să vedem, care e raportul între scóla populară și familie, în ce necs stau aceste două între sine. Scólele și au începutul lor din familie, și încât ele întregesc și perfecțiunea educațiunea din casa părintéscă, întru atăta scólele stau în cea mai strénsă legătură cu familia.

Familia și are față de scóla drepturi neprescriptibile precum și datorințe. Și e ceva contrariu drepturilor naturali, când autorități mai înalte, numescă-se acele comune sau stat, se amestecă și voesc a influința asupra libertății familiei de a dispune după plac față de educațiunea copiilor. Pentru aceea și cercetarea obligătoare a scólei se póte justifica numai în urma experienței triste, că nu tóte familiile se îngrigesc de ajuns de crescerea copiilor.

În unele locuri comunele bisericești ori politice pe încetul au tras la sine multe din drepturile ce compet familiei. Și unde comuna bisericească ori politică nu e micșată, drepturile cedate decătră familiei nu pot să se folosescă în detrimentul familiei, ci numai în interesul educațiunii și însruc-

țiunei. Avem adecă aci prelângă familie de a face încă cu un factor, cu reprezentanții familiilor. — Unde însă comuna politică e micșată, și scóla e comună, acolo conflictele între familie și autorități comunale sunt ușor de întâmplat.

Pentru-ca să pótă exista un raport normal, și legături cordiali între scóla și familie, acesta trebuie primo-loco să nisuescă ca cercetarea scólei din partea pruncilor să fie cât se póte mai regulată; mai departe familia trebuie să spriginească nisuințele învățătorului, ținând totdeuna în evidență purtarea și progresul ce fac copii, și ori-ce mijloce bune va lua învățătorul pentru-ca sporiu să facă cu copii, să le adopteze.

Legăturile vor deveni mai cordiali, când familia va arăta iubire și încredere față de învățătorul.

De alta parte apoi scóla încă trebuie să țină cont de drepturile familiei, și nici odată să nu-și atribue sic și ca un merit rezultatele obținute.

Pentru-că ori câtă nisuință și va da un învățător în scóla, ca să dedee copii la disciplină și ordine, și preste tot la formarea caracterului, el nu va obține rezultate îmbucurătoare de nu va fi ajutat de familie.

Referitoriul la formarea caracterului elevilor sunt foarte puține casurile, unde învățătorul se fie în stare a presta totul ce au negles familiile. Chiar pentru aceea învățătorul atât în scóla, cât și afară de scóla să nu se pórte cu dispreț față de părinții copiilor și față de dătinile lor, cu atât mai puțin să nu trăiescă în inamicție cu ei. Să nu pirdă nici decum din vedere un învățător ce el nu e domnul scólei, ci un servitoriu al ei, carele e gata în tot momentul a face totul pentru-ca scóla să progreseze.

Nu în destul se póte recomanda cu deosebire învățătorilor tineri ca pășind pre cariera învățătoréscă să întrețină raporturi amicabile cu familiile, să facă cunoscintă personală în familie, se studieze caracterul mamei și a tatălui pruncului, în cas de morb să se arete îngrijat față de starea elevului seu; mai departe să aducă la cunoscintă părinților purtarea copilului și încât observă la ei interes față de progresul copilului, să le indice mijloce cum copilul să se pótă desvolta mai bine; érá încât au observat unele prejudețe față de scóla, pre acele cu mult tact să le combată. Și încât sunt părinți, cari din nesciință împedecă copii dela studiat sau chiar îi dedau la lucruri rele, să i lumineze asupra consecunței reului.

(Va urmă.)

Varietăți.

* (Monarchul nostru și fii chedivului.) Maj. Sa monarchul nostru a conferit fiilor chedivului din Egipt: LL. AA. Abbasbey și Hil-mibey marele cordon al ordinului Francisc-Iosif. În 13 Iuliu consulul general austro-ungar a predat chedivului insigniile acestor decorațiuni; scrie „Revue d'Orient.“

* (Dela garnisóna noastră.) În 12 August va merge reg. 3 de husari preste Turda și Gherla la Bistrița, unde se vor face manevrele cele mari. După manevre va trece la Biserica albă în garnisónă. Escadronul I. al divisiunii prime merge în Bosnia și Herțegovina. Trei bataliune ale regim. de inf. Nr. 31 și bat. 23 de vênători vor merge în 27 August la manevre. Batalionul 23 de vênători va trece la Cojnică. Batalionul din regimentul 31, care se află în Bosnia și Herțegovina va veni la Sibiiu și tot aici va veni în locul reg. 3 de husari reg. 2 de husari.

* (Esamenele la academia orientală.) Din 8—14 Iuliu a. c. s'au ținut esamenele la academia orientală din Viena. S'au supus esamenelor 24 elevi, dintre cari 7 au reușit cu succes escelent. Trei din acești din urmă au fost admiși și la esamenul consular, care a avut loc în ministeriu de esterne. Premiul imperial înființat la 1884 prin Maj. Sa și care constă dintr'o medalie de aur s'a oferit în anul acesta mai multor elevi buni ai institutului. Esamenul din literatura francesă, precum și din studiile diplomatice s'a făcut în limba francesă. — Cei ce doresc se fie admiși pentru anul scolaru 1891/2 în acest institut au să și așternă suplicele la direcțiunea academiei orientale din Viena. Detairul se vor publica în jurnalele oficiale din ambele părți ale monarchiei.

* (Invitare.) Tinerimea română din Turda și jur va arangia în 8 August st. n. a. c., cu ocașiunea tinerii adunării generale a desp. XXIV al Asociațiunii transilvane la hotelul „Corona“ din Turda „Petrecere de vară“ la care invită cu onóre publicul a participa. Inceputul la 7½ óre séra. — Prețul intrării de persónă 1 fl., de familia constatătoare din trei mebrii 2 fl. ér preste trei mebrii de fiecare membru 50 cr. — Supra solvirile se primesc cu multămită și se vor cuita în diare. Venitul curat este destinat pentru crearea unui fond al desp. amintit al Asociațiunii transilvane.

Turda, la 25 Iuliu, 1891.

* (Óspeții la Borszék.) Lista óspeților la băile din Borszék arată numărul de 411.

* (Nenorocire.) Se anunță din Paris, că la gara Sãm-Madé, lovindu-se două trenuri, s'a întâmplat o mare nenorocire. Până acum sunt cunoscute 44 de persóne omorite și preste o sută vulnerate greu.

* (Regele Sêrbiei.) Regele Alesandru al Sêrbiei a ajuns în Petersburg și a descins în palatul imperial. În călătorie i s'au făcut mari onoruri.

[105] 2-3

CONCURS

Pentru întregirea unui post de învățătoriu devenit vacant la școala normală capitală gr. or. din Săliste cu termenul de 30 zile dela prima publicare.

Cu acest post este împreunat un salariu de 400 fl. v. a., care se va solvi în rate lunare anticipative din fondul școlii.

Concurenții la acest post au să-și trimită suplicile instruite conform Stat. org. și Normativului școlar oficiului protopresbiteral gr. or. al Sălistei.

Va fi preferit cel ce va documenta cunoscința de muzică instrumentală și vocală pentru instrucțiune sistematică de cântări.

Săliste, 23 Iunie, 1891. Comitetul parochial gr. or. din Săliste. Dr. Liviu Lemény, Ioan Popa, președinte, notariu.

Nr. 538. [104] 2-3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de învățătoriu la școlile populare din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Sibiu, se scrie prin acesta concurs cu termen de 30 zile dela ziua publicării în „Telegraful Român.”

1. Boița, salariu anual 350 fl., în rate lunare, quartir gratuit în edificiul școlii și 4 stânjini de lemne.

2. Bungard, salariu 128 fl. și anume 100 fl. din cassa alodială, 20 fl. din repartiție și 8 fl. din cassa bisericiei; quartir și lemne de foc.

3. Poplaca, salariu anual pentru postul de învățătoriu la clasa I, cu 210 fl.; solviți în quartale anuale anticipative din cassa bisericii, quartir în edificiul școlii, lemne de încălzit și folosirea grădinei din curtea

școlii. Pentru postul al doilea de învățătoriu la clasa a II salariul anual 250 fl. din cassa alodială solviți în quartale anuale anticipative, 3 stânjini de lemne pentru încălzit, quartir natural și folosirea grădinei școlare, pentru care e însărcinat a ține școala de repetițiune. Ambii învățători au să țină câte o strană în biserică în Dumineci și sârbători.

4. Șelimber, cu salariu anual în suma totală de 116 fl.; din cassa alodială 50 fl., restul din repartiție și din alte accidenții, quartir natural și lemne de încălzit.

5. Turnișor, cu salariu anual de 200 fl., și anume 62 fl., din cassa alodială și 138 fl. din repartiție, quartir natural și lemne de foc 3 stânjini, din cari e a se încălzi și școala.

6. Vesăud, salariu anual 140 fl., din repartiție, quartir natural și lemne de foc.

Cei ce doresc a reflecta la vreunul din aceste posturi au a și asterne suplicile de concurs instruite în sensul legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral.

Reflectanții la Boița și Poplaca vor ave a se prezenta în una din Duminecile până la expirarea termenului spre a și arăta desteritatea în cântări și ritualii.

Oficiul protopresbiteral greco oriental al Sibiului.

Sibiu, 2 Iuliu, 1891. În conțelegere cu comitetele parochiale.

Ioan Papiu, protopresbiter.

Nr. 263 [108] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului vacant de paroch în parochia de clasa a III Șoimușul mureșan cu filia Balata, cu încuviințarea Preavenerabilului Consistoriul archidieceșan din 16 Apriliu a.

c. Nr. 2603 B. se descide concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în ȕiariul „Telegraful Român.”

Venitul întreg anual al acestei parochii, computat după calculul mediu al celor 5 ani din urmă, dă suma de 354 fl. 82 cr. v. a.

Doritorii de a concura la acest post parochial pot lua informațiuni mai detaiate despre starea parochiei, atât dela acest oficiu protopresbiteral, cât și de la cel parochial, ér cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare, sunt a se înainta aici în termenul susindicat.

Hondol, 5 Iuliu, 1891.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geógiului I. în conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Vasiliu Pipoșiu, protopresbiter.

Nr. 279. [107] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului al IV-lea de învățătoriu la școala elementară capitală română din Poiana, protopresbiteratul gr. or. al Mercurei, se scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 300 fl. v. a., plătibili din fondul parochial în rate lunare anticipative.

Doritorii de a reflecta la acest post au a-și adresa cererile lor instruite conform dispozițiunilor legii privitoare la instituirea învățătorilor, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurei până la termenul susindicat.

Din ședința comitetului parochial, ținută în 20 Maiu 1891 în Poiana.

Ioan Vlad, președinte. Ilie Georgescu, not. comt. parochial. Vidi: I. Droc, protopresbiter.

Nr. 423. [109] 1-3

EDICT

Maria Iosif Giurgiu din Măgură, soția legitimă a lui George N. Runcan din Măgură carea pribegind prin lume mai bine de 3 ani fără a se sci locul ubicațiunei ei, prin acesta se citéză, ca în termen de 6 luni să se prezenteze la acest oficiu, căci la din contra procesul intentat de soțul ei se va decide și în absență.

Zernesti, 12 Iunie, 1891.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

Traian Mețian, protopresbiter.

[110] 1-3

EDICT.

Iacob David Boieriu gr. or. din Grid, bărbatul legitim al Mariei Samoilă Modorcea, căsătorită Boieriu, gr. or. din Grid, care de trei ani și șapte luni a părăsit pe soția sa fără a se sci locul ubicațiunei lui, prin acesta se citéză, ca în termen de șese luni de zile dela prima publicare a acestui edict să se prezenteze înaintea subsemnatului oficiu protopresbiteral, căci la din contra procesul edictal încaminat de soția sa se va pertracta și decide și în absența lui.

Făgăraș, 26 Aprile, 1891.

Oficiul protopresbiteral greco-orient. al Făgărașului.

Iuliu Dan, protopresbiter.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1891.

Table with multiple columns for train routes: Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș, Teiuș-Arad-Budapesta, Copșa mică-Sibiu, Sibiu-Copșa mică, Cucerdea-Oșorheiu-Reg. săs., Reghinul-săs., Hunedóra-Simeria (Piski), Simeria (Piski)-Hunedóra, Hunedóra-Simeria (Piski), Brașov-Zernesci, Zernesci-Brașov, Careii-mare-Zelău, Zelău-Careii-mare. Includes departure times and train types.

Nota: Numerele cele grase însemnă orele de năpțe.